

بندہ سرت

سراسر لطفی

مرتب
احسان اعوان

ملنے دیکھتے

- غلام جیلانی پوسٹرز ہاؤس اندرون بوٹر گیٹ ملتان
- کتابستان شاہی بازار بہاولپور
- مشتاق بک کمپنی تحصیل احمد پور شرقیہ
- مکتبہ زکریا بلاک منبرا ڈیرہ غازی خان
- بلک بک سنٹر تحصیل روڈ لودھراں
- محمد حیات نیوز ایجنٹ چوک تھانہ شجاع آباد
- فیصل سیشنری مارٹ ، راجن پور
- الہی بخش بک سیلر ، سکول بازار رحیم یار خان
- فریدی پوسٹرز ہاؤس شاہی روڈ حنا پور
- مکتبہ عثمانیہ راجن پور روڈ حیا پور
- گبول بک ڈپو ، مہونگ شریف
- احمد کتاب گھر ، خانقاہ شریف
- فرینڈز بک ڈپو ، نور پور نورنگا چکر
- بکین بکس گلگت ملتان

کتاب نمبر ۵

دُندانہ پست

مرتب

احسان اعوان

جھوک پبلشر

قلعہ کہنہ قاسم باغ۔ بیرون دولت گیٹ ملتان

مُل = 8 روپے

فون = 511568

کتاب

ڈیپنڈنٹ وار جھوک سرائیکی مہمان تے

خان پور دے مزار حیدر کالم

پہلے کر ٹاک

دے کالم نگار

میاں امیر احمد دین پوری

دے مہمان

جنہاں "جھوک" وچ اپنے لکھن

دے نالے ہک زمانے کون مہمان کہتے

تے اپنا گرویدہ بنائے

کتاب دا ناں

مرتب

ناشر

بکشری

پہلی واری

دوہجی واری

ترسیجی واری

غل

ڈیپنڈنٹ پٹ

احسان اعوان

جھوک پبلشر

آن لائن

جنوری 95

دسمبر 95

جنوری 96

(ہاں ماندانہ تھیوے) = 8 روپے

پہلی واری جنوری 1996

• غلام جیلانی پوسٹرز ہاؤس اندرون بوہڑ گیٹ ملتان فون ۵۱۳۱۳۳

• فریدی پوسٹرز ہاؤس شاہی روڈ قانچہ • کتابستان شاہی بازار بہاولپور

• مشتاق بک کمپنی تحصیل بازار احمد پور شرقیہ • مکتبہ زکریا بک سٹار دیرہ غازی خان

• الہ بخش بک سیرسکول بازار رحیم پور • گبول بک ڈپو بھونگ شریف

چھاپخانہ جھوک پٹنہ پورس ملتان

کھکھائیاں !

کھکھائیاں، اے میں کہیں بیماری دانان کا تھی بلکہ اے ہک ایو جہیں کیفیت
دانان، جیڑھی انسان تے ہوں ویلے حملہ آور تھیتیڑی، جین ویلے اوں کون کتکائی پھلی
وچے یا ڈڈھی صورت، اچ او کوئی چھولی تے مر کئی گالہ سُن گئے، اچ دانان
مطلب پرستی دی ای دنیا، اچ ای جکر پچ گے جو کسچی کھل واسطے لوہڑے اسال
ہوں مدت کون ہین سوچ، اچ معروف اسے جو اینکوں کہیں طرح تے کھواوں
کھواوں وی ایجھ جو اے سکی پوتھی آلا انسان کھکھائیاں مارن پئے وچے تے
کھل کمون ولہوٹ تھی وچے، ہن اسال ای کم واسطے ہر کہیں کون ایخ تاں
کتکائیاں نہ مچا سگدے اسے ای واسطے اسال سلوٹیں گالھیں نال تسا کون

کھواوں دا انتظام کیتے انہی سلوٹیں گالھیں کون پٹ کڑا کتے لطیفہ ابدن -
اساڈے ادب، اچ شردہ کون ای چیز دی ہوں کمی، مزاحیہ ادب سرائیکی، اچ
بالکل نہ ہوں ڈے برابر، سرائیکی دی مزاحیہ حس کون جگانون واسطے
ایں کھنگی جھیل، اچ دلچسپ سرائیکی سنگت، ڈنڈ نہ پٹ دی صورت، اچ
پہلا پتھر سیٹھی پی، اچ ہین توقع نال جو ساڈی ریس پر لسی اینوں ہر پاسوں
پتھر آون پئے ویسن تے ڈبڈبیں ڈبڈبیں ایں جھیل، اچ طوفان آویسے تے او ہو
طوفان ساڈے وسیب، اچ ایو جھان کئی کھکھائیاں وند ڈلیسے تے ایو اسال ڈا
مقصد ہے ہک تاں سرائیکی ادب، اچ مزاح دے ذخیرے و دھسن تے ڈو جھا
اچ دے نینگدے بھتے چہرے تے کچ رونق ول اوسے اسال ایں کم، اچ
شکر یہ ادا کریندوں میں احسان احوان ہوراں دا جنہاں وسیب، اچ رلدے پھلے
انہی سارے لطیفے بچی جاہ تے کھٹے کیتن ڈنڈ نہ پٹ ایناں دی پہلی کوشش
ہے اسال امید کریندوں او اگتی تے وی ساڈا ساتھ ڈلیسن تے اسال تہا جے
غم جگانون دا سبب بنڈے رھوں ڈاکٹر آکھن ہک کھل دا ہنکارا، ویہ منٹ
دی ورزش دے برابر، ہمیشہ کھلن والا انسان کڈا ہین پڈھانی تھینڈا کھل
انسان دی زندگی و دھندی ہے تے کھلن والے کون عم تے بیماری ڈردن چکر
اساڈی اے کتاب پڑھ تے تسا کون ہک وی سچی کھل آگئی، تاں اسال سمجھوں

جو اس اپنے مقصد پر کامیاب تھی گیوں باقی بک بگاڑ ہوئے اوصاف
 کھل ساڈا ہیوے قرمنہ کتاب پڑھن دے فوراً بعد خط لکھیں جو جینے پر
 ساڈی پہلی کوشش بارے اظہار خیال وی کر لیسو۔ تے جیکر کوئی
 لطیفہ یاد ادا ہووے تاں اووی بکھ بھجیسو اسان اپنی آؤن آلی کتاب
 پر تہاڈے تاں نال چھاپ ڈیسوں باقی شرط جو لطیفہ چھپن دے ڈا دا
 ہووے۔ جینے تاں دل بسوں۔

نیاز مند

امان اللہ ارشد

جنرل میگزین دلچسپ سرائیکی سنکت چند پیر کمال

تحقیق لیاقت پور۔ ضلع رحیم یار خان

جھوک پبلشر دیاں کتاباں

۱۔ دیوان فرید

○۔ معہ حالات زندگی حضرت خواجہ غلام فرید رحمۃ اللہ علیہ
 ○۔ مذکورات دے عنوان نال دیوان فرید وچ مذکور ہر شے دا انداز
 ○۔ کلام فرید، انگریزی، عربی، فارسی، ہنگہ تے ڈوجھے زباناں سمیت
 تراجم دی فہرست تے ترجمہ کرن والتیں دے نال

○۔ جھوک پبلشر دی لاجواب سوکھری۔ کل صرف = 100 روپے

۲۔ سرائیکی اصطلاحات و مترادفات = 15 روپے

۳۔ توں سورج میں سورج لکھی (مجموعہ کلام) = 50 روپے

۴۔ گریٹر تھل (مصنف اکرم میراٹی)

ہک ایہو سہی کتاب چینکوں سرائیکی وسیب نال

تھیون والی زمینیں دی لٹ مار دا بھر پور

مقدمہ آکھیا ونج سگدے = 50 روپے

۵۔ آمشام۔ غزلاں (قیس فریدی) = 50 روپے

۶۔ فریدی ڈومڑے = 6 روپے

مجموعہ علمی خیلوی، داسرائیکی شعری مجموعہ

لیکھیات لیکھ دیات

ناشر: مکتبہ تبلیغی، گزشتہ ادب، مسیحی خیال منہ میاوالی،
ملتان، داہرہ، میوزمی خیولی موضع شیخ محمود، بلازمی خیال منہ میاوالی

آمان اللہ ارشد، داسرائیکی شعری مجموعہ

اکھیں خواب جگارے

ناشر: سنجو کے سوائے اوبلی بنگر، رحیم یار خان،

(۱)

بک پیر آئے پیارے مریدیں کنے گیا رات کوں مرید
پیر سیں کتوں پچھن آگے سیں؛
”تھاڈے واسطے تاں ڈالے دابھت پکانیے خلیفے
واسطے ڈسواہاں جو کیا لپکاؤں۔“
پیر سیں ڈالے دے بھت داناسن تے رتا پسیلا تھی
گیاتے سرتے آکھیں؛
”خلیفے واسطے تو اچھی آوتے اونڈے منہ تے ملوچا“

اساڈیاں کتاباں

گودڑی وچ لعل	غم دی شام	پنڈان رسول
کوڑے گھٹ	ڈھلے پچاویں	نوردی بکن من
عشق دیاں ڈانگاں	آصف دے ڈوہڑے	دل دے سوئے
ڈنڈ نہ پٹ	نمائیاں اکھیں	نین ڈکھارے
چندر تارے	کاشی دے ڈوہڑے	لیاقت دے ڈوہڑے
انگارے	و چھوڑا	طارق دے ڈوہڑے
پیلے پتر	دشا بلوچ دے ڈوہڑے	دکھپ دے ڈوہڑے
پھتر موم	مٹھر کی مزاج	شمیم دے ڈوہڑے
شاگردے ڈوہڑے	سیغل دے ڈوہڑے	آزاد شاہ دے ڈوہڑے
ارشاد دے ڈوہڑے	نوزی نعتاں	سیف الملوک
بسک داساؤں	مدینے دے موتی	کھپارے
نازش دے ڈوہڑے	نوزی سہرے	کھل اوئے کا کھل
ڈو جھی شادی	مدینے ہواں ہا	دل کو بخ وانگول کر لاند
پکھ دا گھر	محبت رسول	وڈے لوک وڈیاں گالیں

ہک چوہے تے ہاتھی دی آہت ء ترح ڈاڑھی گھائی یاری
ہی ء ہک جیہاڑے ہاتھی چوہے کنوں پچھیا :
"تیدی عمر چو کھی ء —" ;
چوہے آکھیا "ست سال" -
ہاتھی حیران ہتی تے آکھیا :

"یار عمرتاں میڈی وی ست سال ء ، باقی میں کے جیڈا
ہاں توں ذرے جیڈا ایں" -
اگوں چوہے ولدی ڈتی ، یار توں سکھ تے عیش دا پلوڑ
تھیوں ، میکوں وت بیماریاں تے کیس کھاگن" -

ہک دفعہ ہک مشہور شاعر کہیں مالشی کنوں تلی پواوے
پیاتے اوں کنوں پچھیں ، جو تلی دے چوکھے پیسے گھنیں ؟
مالشی آکھیا - "پنچ روپے"
شاعر آکھیا - یار رعایت کر میں تیکوں چنگے چنگے
شعر سنیاں " - مالشی آکھیا :
سین ، جیکر شعر سنیاں ول انہیں دے ترائے روپے
ہے لگسن" -

ہک چھوکر اہے چھوکرے دے اگوں پھوت پیا مارے :
میڈے پیو دے پیریں ء ترح کھی ڈاڑھیاں رل دیاں پیاں
ہوندنیں " - ڈو جھے چھوکرے پچھیا ، "کیا او وزیر ءن ؟"
اوں آکھیا - "کائناں"
اوں ول پچھیا ، "جو او تھاٹھیا ڈر ءن"
اوں ول آکھیا - "کائناں"
اوں پچھیا ، "تھی عالم فاضل ءن" -
اوں آکھیا - "کائناں"
اوول پچھیا "آخر ہن کیا —" ؟
"اونانی داکم کریندن" - پہلے چھوکرے ولدی ڈتی -

ہک جوان کوں ما پیر کنے گھن گئی اتے پیر اونکوں بعیت
کیتا - بعیت دے بعد پیر ایں نوں مرید کنوں پچھیا :
"ول کڈاں ولسو —" ؟
نوں مرید ولدی ڈتی :
"ھکے واری تہا ڈے عرس تے ولسوں" -

ہک نشی نشی نشی نشی دھت ہاتے پشکی پچ پیٹاھا
 ہک جوان اوندا مونڈھا ہلاتے آکھیس :
 "وونے تیڈا بھرا بشکیندا مرگے"
 نشی اون ڈے اکھ پٹ تے ڈٹھس وت پشکی پچ لگا
 گجیا تھوڑی دیر دے بعد اون جوان ولا چنگی تراں مونڈھا ہلاتے
 رٹیا۔ "میں آکھے تیڈا بھرا بشکیندا مرگے"
 نشی اون ڈے ڈیکھ تے حیرانگی نال پچیا :
 "اووت ولا مرگے"؟

ہک مولوی صاحب تے اوندا شاگرد کھائیں دعوت تے
 گے، اٹھان و نچ تے مولوی صاحب کھاوٹ تے لبہ پیا پتہ
 نی کتنی حلوے دے تھال دف کر گیا۔
 کھاتے فارغ تھیا۔ مولوی داس شاگرد مولوی کنے گجیا تے
 آکھیس: "استاد صاحب اے گھنولاچی کھا گھنو"
 لاچی دانان سٹڈس مولوی صاحب کوڑ تیج گیا تے آکھیس:
 "وونے پاگل دا پترا بے لاچی دی گنجائش ہووے ہاتاں
 حلوے دی ہک پلیٹ ہی نہ کھاواں ہاچا۔"

ہک آدمی کہیں جاتے مہان و نچ تھیا سویرے کون
 مہان تے میزبان کھٹے پیٹھے بن چھے نال ہال کھیڈدے ودے
 مہان آکھیا، "اوڈیکھو سئیں! تہاڈا ہال میڈی ٹوپی
 پچ پانی پاتے کھیڈا ودے۔"
 میزبان آکھیا، "اے تاں میڈا بھتریا، اے اونویں
 پاگل دا پترا،" میڈا ہال تاں ڈیکھاں او بے جیٹھا
 تہاڈے تھیلے کون گاڈی بٹائی ودے۔"

ہک بندے کون گانوں دا وڈا شوق ہا پر رلوں ہا ڈاڈھا
 بے سزا اونڈے گھر دے سارے بھاتی آسے پاسے آسے کسے
 پڑتے، اونڈی ہر ویلے دی بے سڑی آ... آ... ہاں... ہاں
 گرگریاں سن سن تے اک نک ہن۔ سبھے اونکو
 جھل جھل ہٹے پراون کہیں دی وی نہ منی، اپنے راگ راگیاں
 ویلے بے ویلے گہرا رہندا ہاتے اپنیں پرائیں سبھنیں دے
 کن کھادی رہنداھا۔

ہک ڈینہہ او اپنے لیکھے ریاض کرن پچ رچھیا ہویاھا،
 اوندا نکا پترا اونڈے اکوں، سامھیں و نچ بیٹھا، او پہلے تاں ویرا

مہتی تے اپنے پیو دے مونہہ ڈے ڈیکھ دارہ گیا، ڈھیر
 ساری دیر دے بعد اوڑک اختا مہتی تے بول پیا:
 "اباسیں! میڈی اماں پچھ اکھیندی ۽ جو"
 "اوں پچھیا، کیا پچھ اکھیندی ۽ ووتے —؟"
 "ہال ولدی ڈتی، ما میڈی اکھیندی ۽ جو تیدا پیو صحتی پچھ
 دامیرانی ہووے ہا تاں اسان سچے بکھ مروں ہا۔"

(۱۰)

ہک بندہ دعا پیا منگا ہا اللہ سیں! میکوں چو ہا بنا ڈے۔
 اوندے نال اوند اک سنگتی بیٹا ہا اے سن تے او ویڑا مہتی گیا
 اوں کنوں پچھیں:
 "توں اے دعا کیوں بیٹا منگدی ایجھی دعا ۽ ی
 منگیندی ۽ —؟" تیدا چیتا تاں جاہ تے ہے؟
 اوں بندے ولدی ڈتی:
 "میں اے دعا میں گالھوں بیٹا منگاں جو میڈی زال
 چو ہے کنوں وڈی ڈردی ۽"

(۱۱)

ہک سچا بچا نوجوان ماشا اللہ کلہوٹی آنکھے صحت مند

کہیں مکان دی چو مہتی منزل توں ڈھیر پیا اوں سیتی ڈھیر دی
 وجہ توں بیہوش مہتی گیا،
 لحظے دے بعد ہوش آئیں تاں اوں کھڑے ہوئے بندیں
 توں ویہلا مہتی تے پچھن لگا:
 "کیا میں جینداں آن —؟"
 انہیں ولدی ڈتی جو سیں! تساں تاں صحتی سلامت
 او باقی جنہیں ترانے بندیں دے اوں تساں آپیو اوالت کون
 پیارے مہتی گن۔"

(۱۲)

ہک استاد کلاس دے ہالیں کوں امتحان دے نمبر
 ڈسیندیں ہوئیں اعتراض پیا کرے:
 "تساں ۽ چوں کہیں وی چاہی کنوں اتے نمبر نی گھدے
 سارے چندرے او اسان جڈاں پڑھدے ہا سے کہیں
 دے نمبر ستر استی کنوں تلے نہ ہوندے ہن۔"
 اتنے تیں ہک حرکتی ہال جواب ڈتا:
 "سیں! تسا کون کئی قابل استاد بل گیا ہو سے ..."

ہک بزرگ آدمی سائیکل چلاتی ویندا ہتے اگوں کچھ عورتاں
اندیاں پیاں ہن ریش دی وجہ توں ہینڈل جو پھڑکین سائیکل
عورتیں پرح دھو و بچ تھیا۔ ہک عورت کوڑیج تے آکھیا:
"وہے چاچا! کے جیڈی تاں تیڈی ڈاڑھی ء، تیکوں شرم
نی آمدی آتے سائیکل ملار ڈتی۔"

جتنے تیں پڑھڑے ولدی ڈتی:

"وہے اماں! اے ڈاڑھی ء بریک تاں کائنی جو سائیکل
رک و بچے ہا۔"

ہک سزائے موت دے مجرم کنوں اونڈی چھیکڑی خواہش
پچھی گئی، مجرم آکھیا:
"میں امنب کھاؤں چہندا۔"

بچ آکھیا، امیں لہن کوں تاں اجن چھی مہینے
دیر ء۔ "مجرم ولدی ڈتی، کوئی گالھنی میں انتظار کر گھنساں۔"

ہک میراثی دا گڈا بھج تے مسیت پرح و بچ وٹیا، ملاں سوٹا

چا اوں شودے کوں دگن پے گیا، میراثی وی دھرکدا دھرکدا
و بچ پناں، ملاں کوں آکھن لگا:
"عقل کوں ہتھ مار..... گگدام کوں ناحق پچھی چھی ویندی
زناور ء، غلطی نال آن وڑیے کڈا ہیں اسیکوں ءی مسیت
وڑا ڈ بھئی؟"

ڈو چھوکرے آپت پرح پھوت بازی دا مقابلہ لئی بیٹھے ہوون
ہک آکھے پیامیڈے پیو دا کوئی وال ءی ڈنگانی کر گدا
ڈو بھے آکھیا۔ کیا او پہوان ءن؟

اون آکھیا۔ "کائناں"

چھوکرے ول پچھیا "اون کہیں سرکاری محکمے پرح وڈے
افسر ءن؟"

اون ولا آکھیا، "کائناں۔"

پہلے چھوکرے ول پچھیا "جو ڈس باقی اوہن کیا؟
ڈو بھے آکھیا، او گنجے ءن۔"

ہک بندے کوں گالوں دا وڈا شوق ہا۔ پرنس ہس ڈاڑھی

سوہنی جو آکھ تے چپ چاکر ، اوگاتوں دا منڈھ ہدے
 ماتے اونڈی زال " اٹھی تے کہیں پڑتے دے گھرونج
 پہے ہا ۔ اوڑک اوں ہک ڈینہہ اپنی زال کنوں پچھیا جو او
 ایسے کیوں کریندی ۽ — " ہ
 اونڈی زال ولدی ڈتی "۔
 " اوہیں گالھوں جو پڑتے اے نہ سمجھن جو میں تیکوں
 کٹیندی پی آں ۔ "

۱۸

پتر اپنے پیو کوں آکھیا ، ابا تساں ، ابا تساں اہج " باکسنگ "۔
 ڈیکھن کیتے ضرور و سچو ، چھڑا ڈاہ روپے لگسن پر ہک
 گھنٹے دی لڑائی ڈیکھ تے تیری دل خوش تھی ویسے
 پیو اپنے ڈو نہیں کنیں کوں ہتھ لاتا تے آکھیا :
 " نہ پتر نہ ! نکاح پڑھاؤں آ لے مولوی وی میں کنوں
 ڈاہ روپے گھدے ہن ، پھتر یہ ورہیوں تھی گن پر لڑائی
 فی پی مسکدی ۔ "

۱۹

ہک آدمی لوں سروں گھوڑے تے چڑھیا تے دھر کار کھیس

کچھ تیں ورنج تے تلے درنج تھیا تے چوکران پکڑی پئی ۔
 لوکیں آکھیا ، " وے نامرادا ! ڈا نہ امداہوی تاں
 نہ پیا چڑھیں ہا ۔ اوں ولدا ڈتا :
 " ڈا کیوں نہ امداہا ، پچھوں تے تھیندیں تھیندیں
 گھوڑا جو مک گیا ہا میں کیا کراں ہا ۔ "

۲۰

ہک گاڈی تے ڈاکوویں حملہ کر ڈتا ، ڈاکوویں داسردار
 پہلے پہلے ہک چٹے کپڑی آ لے بندے کوں پکڑتے آکھیس :
 " جیڑھا کچھ ہووی میڈے حوالے کر ڈے ، اوں بندے
 ڈکدیں ہو میں جواب ڈتا :
 " سیں ! ہولے الاؤ ، میں کنے تاں ٹکٹ ای کاسنی ۔ "

۲۱

ہک ماتھی تلاء ۽ ۽ ۽ دھماکھڑا ہا ، اتنے تیں ہک چوہا
 آگیا ، ماتھی کوں آتے آکھن لگا :
 " سیں ماتھی صاحب ! ذرا ہک منٹ باہر آؤ ہاں ۔
 ماتھی ولدی ڈتی ، " وے سیں خیر تاں ہے ۔ "

چوہے آکھیا۔ بس میں تیکوں آکھدا پیاں باہر نکل آ۔
 ہاتھی آکھیا، پتہ تاں لگے گالہ کیا ہے۔؟
 چوہے ذرا کوڑیج تے آکھیا، میں تیکوں شرافت نال آکھدا
 پیاں جو باہر نکل آ توں اگوں نخی کھڑا کریندیں،
 ہاتھی کھدا ہو یا باہر نکل آیا تے چوہے کون آکھیں؟
 اے گھنوسنیں! میں باہر نکل آیاں، چوہے آکھیا،
 بس، ہن بٹیک دھاں کھڑا، ہاتھی آکھیا،
 میگوں اے تاں ڈس میگوں تلاء چوں باہر کیا واسطے کدھی؟
 چوہے اگوں اکڑتج تے ولدی ڈتی، کوئی گالہ کائناں ہی
 بس میں اے ڈیکھن چہندا ہم جو میڈا کھچتاں نوہی پالیا۔

آپنے گھرامدی پی، ہن اپنے گھر ہر روز نواں ڈرام
 تھنڈا رہے۔

ہک بیمار ہال کون ہک قابل ڈاکٹر ڈے چاگے ڈاکٹر صاحب
 دوانی ڈیون دے بعد آکھیا چھوکرے کون دواناں خشکی تھے
 اے پانی منگسوے اینکوں پانی بالکل نہ ڈو بھو۔
 اسخرا یوں تھیا چھوکرے کون خشکی تھی گئی اوں پانی
 منگیا۔ گھر آلیں ڈاکٹر دی ہدایت مطابق اونکوں پانی نہ ڈتا۔
 اوڑک ہال پانی پانی کریندا مر گیا، سویرے کون مار کہ ڈاکٹر
 ڈے بھج گئے اکیونے، "وے سیں! ہال تاں مر گئے۔"
 ڈاکٹر سیں جلدی نال پچھیا، پانی تاں نہ ڈتا ہاوے۔
 انہیں آکھیا، "کائناں۔ ڈاکٹر صاحب المینان نال
 آکھیا۔ بس شکر کرو پانی نوہی ڈتا نہ تاں ہیا
 کچھ تھی و بچنے ہا۔"

ہک بندہ گھوڑے ذی سواری کرے پیا تے گھوڑا جو تر تھیا

ہال کٹھے تھی تے اپنی ڈاڈی کنوں پچھن پے، "ہاں ڈاڈی!
 تساں اداکاری کریند یوے؟" اوں آکھیا، "کائناں ابا"
 انہیں ول پچھیا "اچھا ول گلوکاری کریندے ہو سو، اوں آکھیا:
 "کائناں"۔ باقی اے ڈسو میں کنوں اے سب کچھ پچھدے کیا واسطے پو؟
 انہیں آکھیا، "اساڈی اماں آکھدی ہی ڈاڈی تہاڈی ڈاڈی"

تے درک مارئیں سوار صاحب اُپترے تے پیر رکاب
 ۶ چ پھس گبونے تے آپ گھوڑے دے نال گھلیندے رہ
 گے۔ گھوڑا بھجدا رہ گیا، آپ ہوریں دا پیر رکاب
 ۶ چوں نہ نکتا آخر کار تھک تھک تے گھوڑا گھر گجیا۔

توں میں اونکوں پھوڑی حالت ۶ چ اٹھوں ورنج چتوئے
 اونڈی پٹی چیری ورنج کتوئے ہوش اونڈے بعد ہک
 بندے پچھیا، "ادا، حال سٹا۔۔۔۔۔"۔
 آکھیں۔ "یار، بس سوار باسے تے پرج گیوں پیا
 کوئی ہووے ہا تاں حالت خراب ہووے ہا۔"

ہک بندہ کچھا پاتی ودا ہووے تے چنے ودا
 کھاوے۔ کہیں پچھیا :
 "سٹا بھی رحمن، کیا ودا کریندیں"

اون ولدی ڈتی۔ "سین، کرنا کیا ہے زندگی ۶ چ
 ڈوتاں شوق رکھین، چنگاں کھاوٹے
 چنگاں ہنڈھاوٹے۔"

ہک بندہ سرتے پٹیاں ہدھی ودا ہووے کہیں پچھیا جو کیا تھی؟
 اون آکھیا "میکوں یار پھل مارے۔"
 اون بندے حیران تھی تے آکھیا "پھل لگن نال اتنا پھٹ!"
 پھوڑی ولدی ڈتی:

"اوتاں پھل پرہائے حقے دا۔"

ہک فقیر کہیں درزی ڈے گیا تے آکھیں "اللہ وناں تے
 چولا ڈوا۔" درزی آکھیا "خمیس آنویں تے چولا ڈیساں۔"
 فقیر خمیس آیا تے آکھیں چولا ڈوا "درزی اندر گیا پیا تے ہک
 کپڑا چھی آیا تے آکھیں "لے گھن لوں وی کیا یاد کریں۔"
 فقیر حورے کوں وڈے غور نال ڈیکھن پئے گیا۔ درزی آکھیا:
 "ڈہرا کیا ہئیں۔۔۔۔۔؛ لگنے تاں چھڑا آگیا پچھاتے
 پانہ۔۔۔۔۔"

ہک ڈڈتے اونڈی دھی تردیاں ویندیاں ہن۔ ڈڈ دی دھی
 پچھیا، "ہاں اماں لے حور کیکھی ہوئی ۶۔۔۔۔۔؟"

ڈڈ ولدی ڈٹی "چپ کر پاگل دی دھی لوکیں کوں پہلے وی
میں تے شک"۔

(۲۹)

ترائے نشی کھٹے پیٹھے ہن ہک آکھیا "اے ترائے منزل مکان کیوں
بنایا ہوسنے"۔ "اے آکھیا واہ اے کوئی اوکھا ہے۔
اساں وی ہٹا سگدے ہیا۔ آپاں ہک ہے دے اوتوں گئے تھی تے
کھڑ رہوں ترائے منزل مکان بن ویسے۔ بس ایویں کیتونے تے منٹ
۷ بج ترائے منزل مکان تیار کر کھڑا یوتے۔ فجر دے کھڑے شام تھی گونے
ہک دی زال ہواونکوں گولیندی آئی اوں اپنے پے کوں اکھیں نوٹی گپا
کھڑا ڈٹھا (تے تے اوندا پے کھڑا) اوں بوڑتے اپنے پے دے
سرتے ڈو ترائے دھپڑ مارے، اتا اتلا ادھلے کوں اہرے ڈیکھ
توں کونڈا کوں پیا کھڑ کیندے۔"

(۳۰)

ہک الیکشن دے امیدوار دی سندو قری ۷ چوں ساری مٹی
ترائے ووٹ نکتے۔ امیدوار صاحب رات کوں گھرائے تاں زال
اوندا گھانا جھل گھدا "میں نہ اکھدی ہم لوں کتھائیں یاری لئی کھڑیں"

امیدوار صاحب ویڑا تھی گیا۔
اوں آکھیا "تیکوں کیوں آکھئے"۔
اوندی زال نارھی تھی تے آکھیا:
"تریڈی سندو قری ۷ چ ترچھا ووٹ کوں سٹ گے۔"

(۳۱)

ہک بندہ ہک عمارت دی ستویں منزل لے کھڑا ہک کھڑکی کنو باہر
ڈٹھس تاں تلوں ہک بندے ہتھ دے اشارے نال اونکوں
آکھیا جوتے لہہ آ۔
او جلدی نال تے لہہ آیا جنہیں ویلے تے کھڑے ہونے
بندے دے نال آیا اوں آکھیا اللہ واسطے ہک روپے
دا سوال۔ اوں بندے کوں ڈاڈھی کاوڑ پڑھی۔
فقیر کوں آکھیس، "میڈے پچھوں آپیا"۔ او اگوں تے فقیر
پچھوں ستویں منزل تے جتھاں کھڑا ہا اتھائیں و پنج کھڑا تے
فقیر کوں آکھیس، "معاف کر بابا"۔

(۳۲)

ہک بندے دے گھوڑے کوں سر گیل تھی گئی او پے اپنے گھوڑے
آئے ہک سنگتی ڈے گیاتے پچھیس "یار تیڈے گھوڑے کوں تاں سر گیل

تھی ہی تیس کیا علاج کتاھا ۔۔۔

اوں آکھیا میں اونکوں دھنوا یا ہم ۔
اوں بندے ونج تے آپنے گھوڑے کوں دھنوا ڈتا ، گھوڑا
مرپیا ۔ اوسنگتی ڈے گیاتے آکھیس :

"یار ! میں گھوڑے کوں دھنوا تم اوتاں مرپے ۔"
اوں بندے اے سٹن تے ولدی ڈتی "میڈا گھوڑا ہی تاں
مرپیا !"

بک بندہ سائیکل تے چڑھیا ویندا ہا ، اڑیس ڈلھ پوتے
زپ آن تھیا ۔ آکھن لگا :

"پڑھیا بری بلا ،
اٹھی تے ایڈے اوڈے ڈھٹس ، ڈہدا کوئی کائناں
کھڑا ہا ، آکھیس :

"اوںوں منڈھ لادے چندے ہاے ۔"
بک استاد کلاس وچ بک چھوکرے کنوں پچھا :

"اے ڈس مشہور لڑائیاں کڈاں کڈاں تھیاں ہن ۔"
چھوکرے میسٹر امنہ بناتے آکھیا :
"سیں ! اماں میڈی آکھری ، گھر دیاں گالھیں پاہر کہیں
کوں فی ڈسیندیاں ۔"

بک فقیر کہیں درتے مداماری اللہ واسطے بک روپیہ
ڈیو ۔ گھروں اواز آئی پیسے تاں کائی ۔
فقیر آکھیا ، "ول کوئی لتھا پرانا کپڑا ڈیو ۔"

گھروں اکیونے "کپڑا ای کائی ۔"
فقیر آکھیا "ول دانے ڈیو حیا ۔"
انہیں آکھیا ، "دانے ای کائی ۔" فقیر آکھیا :
"ول اٹا ڈیو حیا ۔" انہیں آکھیا "اٹا ای کائی"
فقیر آکھیا "ول گھر کیا پیٹھے کریندو ، او میڈے تال
کھٹے پنن چلوان ۔"

سفر دے دوران گاڈی وچ ڈو آدمی ٹکر گئے ۔

بک آدمی ڈوجھے کنوں پچھیا، جو کسیں آپ کون تھیندے؟
 اوں جلدی نال آکھیا۔ میں شاعر تھینداں۔
 ول شاعر صاحب ڈوجھے کنوں پچھیا۔
 "سیں جناب دالتارف۔۔۔۔۔؟"
 اوں پرتی تے سردیں ہوئیں آکھیا۔
 "میں پوڑا تھینداں۔"

بک گھانگھڑے قسم دافنکار کہیں محفل وچ اپنے پن
 دے جو ہر ڈکھالٹن دی کوشش کرے پیا، اجن او
 آ..... آ..... کرے تے بناو تو ہتری چوتے ہاہر
 آپوے ولا او ستورا چاتے اونکوں منہ وچ لاوے ولا
 لحظہ سازیں تے دھن شن سیٹ کرے ولا ہوندے مطابق
 آ..... آ..... کرن پوے، ہتری دی ولا اوہا
 حالت، ولا ہاہر آپوے۔ ایویں کئی اٹھ ڈاہ دفعہ تھیا
 ہو سے۔ سنن آ لے پریشان ہونون۔ جے تانی سنن
 آئیں، چوں بک بندہ تنگ تھی تے اکھی کھراتے خان صاحب

کوں مخاطب کرتے آکھیں۔ وے ڈاڈا، یکا کیٹاں
 بتلیں بیٹھایا کجھ سٹولیں سہی۔"

بک فقیر کہیں دگ دیندے کون روک تے آکھیا، اللہ
 واسطے خیریت ڈے، اوں فقیر دے منہ ڈے ڈٹھا، ولا
 اونڈے وجود ڈے ڈٹھا، فقیر کون آکھیں:
 "تو کجھ اٹھلا ڈنڈکا میں، سندھا مچا پتیں کما تے
 کھاتے پیر کا نئی کیا۔۔۔۔۔؟"
 جتنے تیں فقیر آکھیا بھئی صاحب، تقریر دی کئی ضرورت
 نی میں تساں کنوں خیریت منگی، مستورہ نی منگی۔"

بک جوان اپنے پتر دے رشتے واسطے کہتا میں گیا بیٹھا
 ہووے، چھوہر آئیں پچھیا۔ "صاحبزادے کم کیا
 کریڈن۔۔۔۔۔؟" اونڈے پو آکھیا "شہر
 وچ لکڑا کاروبار کریڈن، اینیں آکھیا "لکڑا کاروبار!"
 کیا فرینچر دی دکان اے، اینیں آکھیا، کاسناں۔"

انہیں ول پچھیا جو اوون کٹن دے پھیکے گھنن یا لکڑا مال
 اینے ، چھوکرے دے پیول آکھیا ، کائناں
 انہیں ول پچھیا جو باقی کیا کریندن —؟
 چھوکرے دے پیو آکھیا ،
 او مسواگ وچیندے ۔

نہ گناتے نہ چوکنا ترٹا ہویا ، بلکہ میڈی تاں چلی تری ہوئی ،
 ہوئی ، ۔

بک بندہ ڈاکٹر ڈے گیاتے آکھیس ؛
 سیں ! میں سویرے ناشتے ، برح انتالی انڈے کھادم
 ہن میڈی طبیعت کچھ خراب ، اتے رجوع تھیا کھڑے
 ڈاکٹر آکھیا ، " بک ہیا چاکھاویں ، چاہی تاں پوسے
 تھی و سجن ہا ۔ "

اون آکھیا ، " واہ سیں واہ ، ڈاکٹر تھی تے تہاں
 ای ایجیاں صلاحیں ڈیندو بد ہا ضمہ تھی و سجن ہا تاں
 کون دے وارہا ۔ "

بک بندہ گڈا چکی ویندا ، اوتھانے دے اکوں ورنج
 لنگھیا بک سپاہی اونڈے نال مذاق پیا کرے جو بھراکوں کیڈے
 گھدی ویندی ۔ او بندہ وی کچھ شعلی ہا اون آکھیا ؛
 سیں ، اینکوں پولیس ، رج برتھی تھیون دا شوق

ترائے ڈاکٹر کھٹے سیٹھے ہن سامنے بک بندہ ہنگھ گھیل
 تے ٹرڈا امدانہ ۔ بک ڈاکٹر آکھیا ، ایندی لت گوڈے کنوں
 تری ہوئی ، ، بے آکھیا ، کائناں ، گٹے ہن تری ہوئی
 ، ۔ ترے بھجے آکھیا ، کائناں ، چوکے کئے تری ہوئی ،
 جے تیں بندہ لت گھلیندا ڈاکٹر دے نیڑے اپناں ۔
 انہیں آکھیا چلو این کنوں سچچ تے اپنی قبلیت دا اندازہ کر
 گھنوں ۔ اول کنوں پچھونے ، " ہاں ادا تیبی لت گوڈے
 کنوں تری ہوئی ، ، گٹے کنوں تری ہوئی ، یا چوکے کئے
 کنوں ، ۔ ۔ ۔ "

اون بندے ولدی ڈتی جو سیں ، نہ گوڈا ترٹا ہویا ،

تھیا ودے تے اینکوں شہسہر کنوں باہر لکاوٹ ویندیاں۔

(۴۳)

ہک شاعر دے گھر چور آن وڑیا شاعر چور کوں پکڑ گھدا
تے آکھیس، "تیکوں تھانے لیںداں۔"

چور اوندی منت کیتی جو میکوں تھانے نہ لا، شاعر آکھیا
اچھا ہک شرط، سویرے تک میڈا کلام سن میں تیکوں
تھانے کاناں لیںداں۔

چور آکھیا۔ "ٹھیک۔"

شاعر دیوان کھول تے بہہ گیا شاعر کوں پڑھدیں پڑھدیں
وڈا ویلیا تھی گیا، جے تیں چور بہتہ بدھ تے اٹھی کھڑا
تے آکھیس، "اٹھی جہل اللہ واسطے میکوں تھانے
لاوا، میکوں اپنے بچے کلام کوں بچا۔"

(۴۴)

ڈو پوڑے دگ بندھ چہ ہک پے کوں ٹکری پے ہک
پوڑے ڈو جھے پوڑے کنوں پچھیا :
"ادا کیڈے !، خاپنور پیا ویندی۔"

ڈو جھے پوڑے آکھیا :

"کاناں وا، میں خاپنور پیا وینداں۔"

پہلے پوڑے آکھیا :

"میں وت سمجھے شیت خاپنور پیا ویندی۔"

(۴۵)

ہک ڈاکٹر صاحب شکار تے ویندے پے ہن گل چہ
گولیں آلا پٹہ تے بہتہ چہ بندوق ہی رستے چہ ہک
بندہ مل گیا اول آکھیا :

"سین، میڈا بھرا ڈاڈھا بیمار، ہونکوں تاں ڈٹھی و بھوہا
ڈاکٹر صاحب سوچیا، چلو میں کھری کیتی وسجاں، بندوق
سمیت مریض کوں ڈیکھن ر پیا۔"

رستے چہ ہک بندہ انہیں کوں جاٹن آلا ٹکری پیا
جیڑھا انہیں دی ڈاکٹری دے روشے کوں چنگی طرح جانڈا
ہا۔ اول آکھیا :

"سین، مریض کوں مارن واسطے تہاڈی دوا ای کافی
خواہ مخواہ بندوق کیا واسطے چئی ویندو۔"

ہک بندے دے گھر بہان آگے ہمسائیں کنوں کھڑا
منگن گباتاں ہمسائے آکھیا :
اساڈے تاں اپنے ڈوکھڑے بن ہک تے میں
تے پو میڈاتے میں تے ڈوجھے تے ما میڈی تے زال
میڈی سمدین ۔

اوں بندے ولدی ڈنی :

"کھڑا نہ ڈیو ، سستے تاں تمیز مال کرو ۔"

ہک بندہ مر گیا اونڈے جنازے دے بعد مولوی صاحب
دعا منگے پیا ۔ مرن آے دا پتر مولوی دے پھول پہلی سف
عرج پیٹا ہا ۔ مولوی صاحب آکھیا ، "اللہ سین اں !
مرن آے دے کسے چھوٹے وڈے گناہ معاف کر ڈے ۔"
باقیں آکھیا "آمین" ۔ اونڈے پتر آکھیا "مشکل"
مولوی آکھیا ، "اللہ سین اں ! اینکوں جنت عرج جاہ
ڈیویں ۔ اونڈے پتر ولا آکھیا ، "مشکل" ۔

الغرض اوں دعاء عرج جیڑھا کچھ وی آکھیا اونڈا پتر آمین دی
جائے "مشکل" ، "مشکل" آکھدا رہیا ۔

دعا دے بعد مولوی صاحب چھوہر کوں آکھیا ، ابا دعا
عرج "آمین" ، "آمین" اکھیندے ، اے کیا مشکل ، مشکل"
لئی پیٹا ہانویں ۔ چھوکرے آکھیا مولوی صاحب تساں آپٹا
کم نیڑوتے گٹا مارو ، اے دے کر توت میں چانڈا ہم ۔

ہک بندہ اپنے سنگتیں سنا تھیں نال پیٹا ہا ۔ ایڈوں
اوڈوں دیاں گالھیں دنیا جہان دے قصے کہانیاں ، کوڑ بوڑ
کھلاں مذاقاں ، یاری دوستی دی عجت آے مندے گالھیں ،
کچھری لگی رہ گی ۔ ولیہا وناون ڈی سُدھ نہ رہی تے
ادھرات تھی گئی ہک بے کنوں مکلا کراھیں سبھے اپنے گھریں
ڈوڑ پے ۔ اگلی ڈینوار پیشیں ویلھے ولا کھٹے تھتوں واکارا
پدھونے تے اپت عرج اے وی مکالیونے جو رات کوں چسر کے
ویلھے گھر اونڈے گھرائی جویں جی آمیں کوں "اکھیسے سنگت
عرج ہیہ تے سبھے ہک بے کوں ڈکسین ، رات خیر دی

گذری۔ ڈوجھا ڈینہہ تھیا کارے موجب اوہے سبھے سنگتی
 ساتھی پیشیں ویلے ولا کٹھے تھے گزریل رات اوہو بندہ
 گھرویندیں ہوئیں سبھیں کنوں ودھیر کیا ہو یا ہا، ہیں
 گالھیں اون سیتی ہوں کنوں پھپھو نے ادا، حال سٹاچر کے
 گھرو لٹتے اساڈی بھابھی آکھیا تاں کچھ نہ ہا۔ اوں بندے
 چپ چھپرتے ولدی ڈتی :

" اوں وت کیا آکھنا ہا۔۔۔۔۔۔ " ، سا بھیں
 آئے ڈوڈنڈتاں اونوں ایسے لڈدے کھڑے ہن تے میں
 کدھواون دی نیت کیتی ودا ہم ۔

(۴۹)

ہک افسر کہیں سکول نے دورے تے گیا ہک کلاس
 وچ وینچ تے اوں ہک چھوکرے کنوں سوال پچھیا جو اے ڈس
 'سومناں دامنڈر کیں تروریا ہا۔۔۔۔۔۔؟'

چھوکرے اے سن تے روون پے گیا اوں آکھیا "خدا دی
 قسم میوں پتہ کانی، میں کانی تروریا۔"

افسرنال کھڑے ہوئے کلاس دے ماسٹر صاحب کوں

آکھیا، "اے ڈیکھوت اڈے ہالیں دا حال، میں آکھئے،
 سومناں دامنڈر کیں تروریا ہا آکھدے میں کانی تروریا۔"
 جے تیں ماسٹر کوڑیج تے آکھیا نہ سیں نہ اے وڈا
 شیطان دا پتر، تروریا ہو کس مینڈانی پیا۔"

افسرو تہتی گیا اوں آکھیا، "واہ کلاس تے واہ ماسٹر"
 اوں وینچ تے ہیڈ ماسٹر کوں شکایت لاتی، اوں آکھیا:
 "میں چھوکرے کنوں پچھئے سومناں دامنڈر کیں تروریا"
 او اہدے میں کانی تروریا ماسٹر اکھیندے تروریا ہو کس
 مینڈانی، اے ساڈے سکول دا حال۔"

ہیڈ ماسٹر جے تانی کوڑیج گیا تے آکھیں:
 "تساں مطمئن رہو جیں تروریاں آفسر سرکاری نقصان
 تھی گے، میں ایس ماسٹر دی تنخواہ چول کٹ گھنساں۔"

(۵۰)

ہک شکاری کہیں وستی وچ مہان وینچ تھیا تے اوں
 وستی وچ ہک بلا آمدی ہی بیڑھی ڈھانڈھے ڈھور کھا
 ویندی ہی، وستی آئیں آکھیا یار! مہربانی کر تیں کنے

بندوق، کہیں طریقے اساکوں ایسا بلا مار ڈیے، اوں آکھیا
 اے کوئی مسئلہ، کہیں مینہ دی کھل گول او،
 ایندے وچ بھوں بھرو وچ میڈے بہن دی جاہ ہونے
 سامنے سینے کنوں سوراخ ہووے مینہ دے چم کوں
 چودھاروں سی تے باہر میدان تے کھڑا او کیوں جو بلا اوں
 کوں مینہ سمجھتے کھاوٹا اوسے تے وچ میں لکا سوراخ
 کنوں ڈبدا بیٹھا ہوساں گولی مارتے اونکوں مار گھتیاں
 انہیں ایویں کیستا، چم کوں سی جوڑ بنا تے شکاری
 کوں وچ بلہاتے گھرا گے سو پے کوں گے جو پتہ
 کروں شکاری بلا کوں مار یا یا شکاری کوں بلا کھا
 گئی، وچن، ڈیکھن تاں مینہ پھتی پی ہی بھوں کھڑیا
 پایا شکاری صاحب پھوڑی تھتے تے ہک کھڑے وچ پے
 ہن چھے بندوق بھنی تری تے نال پی ہی چھی، او حیران
 تھی گے شکاری صاحب کوں بھج تے اٹھایونے تے پھپھونے
 "وئے سین او بلا مر گئی بھج گئی... کیا تھا؟"
 شکاری کاوڑ کنوں پھکیج گیا تے آکھیس،

"بلا تاں جین ویلے اوسے ہا میں ہوں ویلے ماراں
 ہا، باقی اے ڈسو جو ادھ رات کوں ساٹھ کیں چھوڑ
 ڈتا ہا۔۔۔۔۔؟"

(۵۱)

سنگت وچ ہٹ کر ڈاک مریدیں ہوئیں بیٹھیں بیٹھیں شرط
 لگ گئی ہک بندہ ترے کلو کڑھانی گوشت تے پنجویسہ
 مانیاں کھا گیا شرط جت گھڈس۔

سجھیں پاریں واہ واہ کیستی پراو موخا تھی گیا
 ہک یار کچیس، "خیز ہی، کیا تھی گئی، ہاں ماندہ تاں
 نوہی تھی گیا، اتے رجوع تاں نوہی پیا تھیندا۔۔۔۔۔؟"
 اوں ولدی ڈتی "کاناں، ایجھی کوئی گالھ کانتی۔
 میوں خیال آگے جوتساں وچوں کہیں وچ تے میڈی
 گھر آلی کوں ڈسا ڈتا تاں اوول اہج میڈے حصے دی
 روٹی کاناں پکیسے۔"

(۵۲)

ہک بندہ سنگتیں سا تھیں وچ بہتے درازاں

ہیٹھا مرینڈا، جو اوندی زال دا اوندے نال وڈا "شاہ" ہے وڈا لحاظ کریندی ہے، ایسے اکھ ڈردی ہے اوں کنوں گھر ہے ہوندا حکم چلے جیڑھے ویلے روٹی مانی کھا گھنوں میں اپنی زال کوں اکھنڈاں "تتا پانی آن" اودیرنی کریندی تتا پانی آن ڈیندی ہے، اوندے یک سنگتی پچھیا:

"اے ڈسا! روٹی کھاوٹ دے بعد تیکوں تے پانی ڈی لوڑ کیوں پدی ہے؟"

اوں ولدی ڈتی: "تیبی کیا صلاح ہے میں میلے تھاں ٹھڈے پانی نال دھو ویندا رہاں؟"

یک بندہ کبھی تے چڑھ گیا۔ پنڈوں ڈھگ ساریاں چپا کھوئس ولا لہہ نہ سگے۔ دھار دھار سہکیوں بندے کھٹے تھی گے سارے پریشان ہوون جو اینکوں تے کیوں لہاؤں۔ آخر تھک تھک تے او اپنے سردار کنے گے، سردار اکھیا اے کوئی مسئلہ ہے؟ یک چٹا چڑھ ونچے لے ایںدی

چیل ہے کھڑ پدھ اوے، یک بندہ کھڑ پدھ آیا۔ سردار وں اکھیا، ڈاہ پنڈراں جوان کھڑ کوں پکڑتے اینکوں چکن۔ اینس چھکیا۔ بندہ چوتے تے آپیا اوندی یک لت ڈو جوں تڑت پئی تے ڈو جھی تھجوں چوڑیں کنوں نکل پئی۔ لوکس اکھیا:

"واہ سردار صاحب! چنگاں مشورہ ڈتیوے۔"

سردار صاحب پریشان تھی تے ولدی ڈتی:

"یار! ایںدی کوئی قسمت خراب سہی پیا ہیں بلقیہ نال تاں میں کئی بندے کھوے چوں کڈھی کھڑاں۔"

یک بندے روٹی کھاوٹ ویلے نال پیٹھے ہوئے بندے کوں روٹی دی صلاح ماری، اوں اے سوچ تے جوالے ولولا صلاح مریسے تے میں کھاؤساں، اکھے میں نی کھدا۔

روٹی کھاوٹ والا وی جوڑا اوچپ کرتے روٹی کوں چپ گیا۔ نال پیٹھے بندے کوں بکھ لگی پیٹھی ہی ہن او سوچن بہہ گیا ہو کیرھے لے نال روٹی کھاواں۔ پلے تاں انکار کستی ہٹیاں۔ اوں طریقہ سوچ تے روٹی کھاوٹ اے بندے کنوں

پچیس جو اے رونی سچی ہے کہ پروتھی — ؛
 رونی کھا دن والا وی پتر ہا ، اول آکھیا آکھداں جو
 سچی ہوتاں آکھے میں پروتھی سمجھتے پہلے کائناں کھادی ہم ،
 جے آکھداں پروتھی ہوتاں آکھے میں سچی سمجھتے انکار کیتا ہم
 تے لے رل ویسے ۔

اول آکھیا ، ادا لے نہ سچی ہے نہ پروتھی ہے ۔
 اوہوں کنوں وی وڈا فنکار ہا اول آکھیا ؛
 ول لے کھا ڈیکھوں جو اے کیمچی ہونڈی ہے ۔

ہک کار سوار نہردی پٹری تے ویندا پایا تے اونکوں اگوں
 ہک آدمی روک گھاتے آکھیس شرافت نال کار پٹری کنوں تے
 بہانہ تاں توں میگوں نی جاڈا ۔
 اول آکھیا جو میں نی جاڈاتاں ڈسو جو تسان کون

او — ؛
 اول آکھیا ، بس توں میگوں نی جاڈانہ —
 کار آ لے ولا آکھیا جو میں آڈر چلیندے تاں پیو تسان کوئی

انہار دے افسر او یا کہیں ہے محکمے دے افسر او جو میگوں
 روکیندے پیو ۔ اول پڑتے خواب ڈتا ؛
 افسر کون کیا کر لیس ، اے نہردی پٹری تے تر ہونکا
 تیڈا پیو مار ویندے ، اول اکثر بچ تے آکھیا میں بیلار
 تھینداں ۔

ہک سردار صاحب تے اوندا نوکر شہر گے سارا ڈینہہ
 شہر ودے رہ گے تے سردار صاحب ٹکے کوں وقت نہ گھتیا ،
 جیویں آپ بکھ مٹوا اولوئیں نوکر کوں بکھ مار لیس شام کوں جس
 ویلے گھر ڈے ولن پے سردار صاحب ہک روپے دے چنے
 گھرے ، گھوڑے تے چڑھئے ہک ہک چٹا کھا دن آمدے
 تے نوکر شودا چپیں تے زبان پھریندا گھوڑے دنی لغام پٹری
 تے ٹرڈا آمدے سردار صاحب کنوں ہک چٹا ڈھبہ پیا نوکر
 کوں آکھیس ۔ کھڑیں میں کنوں چٹا ڈھبہ پے ، نوکر آکھیا
 "سین ؛ او چٹا تاں پھوسی ہے وچ و پخ پے سردار صاحب
 آکھیا ، کوئی گالھ نی چاگھن ۔ اول چاگھدا ۔

سردار صاحب دل آکھیا ، و پنج تے اینکوں دھو آ ۔
 اودھو آیا ، سردار صاحب آکھیا ، اچھا ہن اینکوں کھا
 چھوڑ ۔ نوکر کھا چھوڑیا ۔

سردار صاحب اکڑتج تے سخاوت دے انداز ۽ پرح
 آکھیا ، ساڈے نال رہ گویں تاں ایویں عیش کر اڈلیوں ۔

(۵۷)

ریل گاڈی دے اجن ۽ پرح چلدیں چلدیں اچا پرت کوئی
 نقص پے گیا تے گاڈی مسک مسک تے مٹھی ٹٹن پے گی
 ہک ہک ٹیشن تے کھڑدی تے دل ڈسکیاں بھر بھرتے روانہ
 تھیزی اونڈے ۽ پرح پیٹھے ہونے مسافریں دا پنڈھ کھوٹا پیا
 تھیندا ہا ہیں گالھوں اولختے تے اواز رکھتے پیٹھے ہن ۔

ہک ڈبے ۽ پرح ڈومسافر ہک پے دے آملو سامھوں
 پیٹھے ہن ، انہیں ۽ پرح ہک گاڈی بارے ڈوجھے کنوں کچھ پچھ
 ۽ پرح لگا پیٹھا ہا ۔ اجن ۽ پرح کینہاں نقص پیا ہوسے ۔
 الہے ڈرائیور چنگاں ہے ۔ یا چندرا ۽ ۔

بیڑھے شو دے مسافر کنوں ایویں اجانی دی پچھ کچھ تھیزی

پئی ہئی او آپ وی اک نک تھیا پیٹھا ہا ۔
 جے تانی اگون و پنج تے گاڈی ٹیشن تے و پنج تے بالکل کمر
 گی تے اگی تے چلے ای نہ ، او ہوسافر ول پول پیا ،
 "ہن ڈسوسیں ، ایں گاڈی ۽ پرح تے کہیں گڈا گاڈی
 ۽ پرح کوئی فرق رہ گے ۔"

ڈوجھا مسافر کورتے لہار کنوں پچی تھی تے پتیک تھیا
 پیٹھا ہا ، اولیاں سڑے کنوں اونکوں ولدی ڈنڈے ۔
 "سین ، میڈا ایں گاڈی و پرح تے گڈا گاڈی ۽ پرح ہک
 فرق ہے ۔ اوفرق اے ہے جو گڈا گاڈی ۽ پرح گڈا " گاڈی
 کنوں باہر ہونڈے تے ایں گاڈی ۽ پرح گڈا " گاڈی دے
 اندر ۽ ۔"

(۵۸)

جنگ دے دوران ہک فوجی دستہ دشمن دے حملے
 ۽ پرح آگیا دشمن انہیں دے ڈھیر سارے فوجی مار
 سٹئے کچھ بچ گئے ہک ڈرو فوجی بچ گیا ۔ اول مخالف
 فوجیں کوں جو امداد ڈھا چڈیں ۽ پرح تیر پھساتے موندھا

سُہم پیا کہیں دے یسکھے جو تیر گیس تے مر گے ۔
 ہک مخالف فوجی جو ڈھٹا تیر کھڑا تھیا کھڑے ، اوں
 ہوں تیر کون پکڑتے جو لوڈیا تاں تلون سٹے ہوئے
 فوجی پچھی تے منہ پھیرتے آکھیا :

”واہ سیس واہ ، شہیدیں مال وی مذاقاں
 کریندو“

(۵۹)

ہک ہال روٹی دا گھبھا چاتے کھدا دانا ۔ اوں
 پانی اُلے ترینے ، پچ جو ڈھٹا اونکوں اپنی شکل
 نظر آئی ڈھٹس جو ہیا ہال میڈی روٹی کھدے اوں
 روتے پیو کون و پخ آکھیا :

ابا ، ابا ، چھو کرا میں کون روٹی کھیندے ۔

اوندے پیو آکھیا :

”جہل میسوں ڈکھال کتھاں ء۔۔۔“

او اونکوں پانی اُلے ترینے تے گھن گیا ، اوں جو
 وچ ڈھٹا تاں اونکوں اپنی شکل نظری تے

تے اوڈوں کا وڑیا کھڑا انا ۔ بچہ ای ڈلتس تے
 آکھیس شرم فوجی امدی چھی تاں تیر ہی ڈاڑھی
 ہالیں کنوں روٹی کھیندیں ۔

دکھپے ڈوٹھے

سرائیکی زبان دے نامور بزرگ شاعر سید مونس فیض محمد کھپے

دے مکمل ڈوٹھےں دا مجموعہ کھپے تے آگے ۔

سبترین کتابت چارنگھا میٹل تے سوہنی چھپائی

مل صرف :۔۔ ۱۲ روپے

ناشر دیکھپے سرائیکی سنگت لیاقت پور
 چند پیر کمال